

RAJČAN

MESAČNÍK MESTSKÉHO ÚRADU V RAJCI

JÚL / AUGUST / 2018

RAJECKÝ JARMOK SA UŽ BLÍŽI (11.8.2018)

6x snímka:
archív MsÚ Rajec

V TOMTO ČÍSLE SI PREČÍTATE:

- Aktuálne informácie z mesta a mestského úradu ••• Pozvánky •
- Bytový dom sa začne stavať v auguste – na otázky odpovedá primátor mesta •
- Z mimoriadneho zasadnutia MZ ••• Rekonštrukcia budovy na futbalovom štadióne •
- Workshopy tradičných remesiel v Poľsku ••• Cesta do sveta bájok ••• Spoločenská rubrika •
 - Senzačné rajecké kultúrne leto ••• V dennom centre oslavovali Deň matiek •
 - ZŠ Lipová: Letná škola Heuréka ••• Gymnázium Javorová: Študentská konferencia •
- KŠŠ: Pomáhame vyrásť ••• KŠŠ: Navštívili sme Budapešť ••• KŠŠ: Koncoročný výlet do Viedne •
- Gymnázium Javorová: ... Niečo sa končí a niečo začína... ••• Oslavy Dňa matiek v MŠ Obr. mieru •
 - MŠ Mudrochova: Tri roky prešli, už sa lúčime... ••• ZŠ Lipová: Of course, we speak English •
- KŠŠ: Výlet do hlavného mesta SR ••• Tenisti rozbehli sezónu ••• Leto v znamení atletiky mládeže •
 - Medvedí okruh – Cross Country MTB ••• Tenistky premiérovo na detskom Fed Cupe •
 - Rajec má 825 rokov ••• Áno pre život pomáha už 20 rokov ••• Teória čísel ••• Inercia •

BYTOVÝ DOM SA ZAČNE STAVAŤ V AUGUSTE

V júni sa uskutočnilo stretnutie s predstaviteľmi Maratón klubu Rajec, ktoré sa týkalo ďalšej vzájomnej spolupráce. Na čom ste sa dohodli?

Dlhodobu má Mesto Rajec problémy v komunikácii s Maratón klubom Rajec, a to nie preto, že by mesto nechcelo vzájomne komunikovať, ale skôr to vyzerá, že maratón klub má nejaký problém s komunikáciou s mestom. Vyvrcholilo to až do takej situácie, že maratón klub sa počas Behu rajeckým rínikom bez súhlasu Mesta Rajec neoprávnene napojil na elektrickú energiu v budove mestského úradu.

Vzhľadom na túto situáciu sme zvolali spoločné stretnutie Maratón klubu Rajec a Mesta Rajec za účasti mestskej rady, kde sme podrobne rozobrali situáciu v komunikácii. Skonštatovali sme, že takýmto spôsobom nie je možné naďalej spolupracovať, vyrozprávali sme si medzi sebou rôzne postoje, názory a dohodli sme sa, že prijmeme deklaráciu o vzájomnej spolupráci tak, aby sa situácia v zlej komunikácii už neopakovala.

Dúfam, že tak, ako to bolo dohodnuté, sa vzájomná spolupráca zmení a Mesto Rajec a Maratón klub Rajec nastúpia na novú cestu spolupráce.

PRIMÁTOR MESTA SPOLU S RIADITEĽOM ŠTÁTNEHO FONDU ROZVOJA BÝVANIA ING. JURAJOM KURŇAVKOM (VĽAVO) PODPISUJÚ ZMLUVU O POSKYTNUTÍ DOTÁCIE

Na prelome mesiacov ste boli v Bratislave podpisovať zmluvy na výstavbu nového bytového domu. Kedy sa začne s výstavbou?

V Bratislave sme v máji a v júni podpisovali dve zmluvy na výstavbu nového bytového domu s nájomnými bytmi. Bude stáť v areáli bývalej Mediky a vznikne tu 33 jedno-, dvoj- a trojizbových bytov. Stavba sa bude financovať tak, ako aj pri ostatných bytových domoch.

To znamená, že mesto získalo 40 % z celkovej sumy (okolo 600 tisíc eur), ako nenávratnú dotáciu z ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja a súčasne s tým sme získali na zvyšok sumy potrebnej na výstavbu bytového domu návratnú pôžičku zo Štátneho fondu rozvoja bývania (ŠFRB) vo výške viac ako 900 tisíc eur s úrokom 1 % a splatnosťou 40 rokov, ktorá sa bude splácať z nájmu budúcich nájomníkov bytov – takto je tento systém nastavený.

K bytovému domu je potrebné najskôr priťahnúť inžinierske siete, ktorých výstavbu financuje Mesto Rajec. Cez spoločnosť SE-VAK, a. s., Žilina, sa nám podarilo vybaviť ďalšiu dotáciu vo výške viac ako 30 tisíc eur na vybudovanie vodovodu. Tak isto už bola zhotovená aj elektrická prípojka, aby mohol investor začať stavať. Bytovku bude stavať na základe verejnej obchodnej súťaže firma z Prešova, ktorá ju postaví za vlastné finančné prostriedky a Mesto Rajec následne odkúpi hotový bytový dom do vlastníctva mesta za získaných 1,5 milióna eur.

Keďže je už všetko pripravené a schválené, bytový dom by sa mal začať stavať prvý augustový týždeň. Hrubá stavba by mala byť dokončená (zastrešená a uzatvorená) do konca roka. Cez zimu budú pokračovať práce vo vnútri stavby. Ak všetko pôjde podľa plánov predpokladáme, že v máji 2019 by mohli byť byty už hotové a následne pridelené a odovzdané novým nájomcom.

Ihneď, ako sa zmluvy objavili na internete sme svedkami toho, že jeden z kandidátov ohovára Mesto Rajec a hlavne primátora, že zadžil mesto a ďalšie generácie na 40 rokov. Podotýkam, že úvery, ktoré sú získané zo ŠFRB sú financované z nájmu za byty a nepočítajú sa do zadlženosti mesta, pretože je tam zabezpečené financovanie z iných zdrojov! Takže nie je dôvod na paniku, spomínaný úver sa zaplatí z nájmu.

Pravdepodobne budeme svedkami ešte mnohých útokov, ako sa mesto zadlžuje. Chcem povedať, že Mesto Rajec má takú nízku zadlženosť, ako za posledných 10 rokov nikdy nemalo. Mesto je vo veľmi zdravej kondícii a hoci ktorý primátor či primátorka, ktorý sem príde sa nemusí obávať, žeby nemal finančné prostriedky v rámci rozpočtu mesta, či na úvery, ktoré sú na meste zbrané. Ešte musím podotknúť, že zobrať úver z pozície mesta nie je vôbec jednoduchá záležitosť! Musí sa splniť množstvo legislatívnych krokov a banka si ešte žiada doložiť rôzne podklady, aby vedela v akej finančnej kondícii je mesto a až následne potom je možné úver aj získať.

Špeciálnopedagogické centrum je už zateplené. Chystáte ešte nejaké úpravy v tejto budove?

V minulom roku sme v budove špeciálnopedagogického centra vymenili okná a v tomto roku v júni sme celú budovu zateplili.

Som veľmi rád, že aj takéto zariadenie v našom meste máme a teším sa, že má veľa klientov od detí v materskej škole až po ško-

AKTUALITY Z MESTA

**Na otázky odpovedá
Ing. Ján Rybárik, primátor mesta**

lávok a pomáha rodičom s výchovou, vzdelávaním, správaním sa a s komunikáciou detí nielen z nášho mesta, ale aj okolitých obcí.

Už niekoľko rokov máme v našom meste otvorené materské školy aj počas letných prázdnin. Bude tomu tak aj počas tohto roka?

Dlhodobu vychádzame v ústrety rodičom a mávame otvorené materské školy aj počas letných prázdnin, keďže mnohí rodičia nemajú kde nechať svoje ratolesti. Podotýkam, že toto nie je pravidlom vo všetkých mestách. Zo zákona majú právo všetci učitelia na dva mesiace voľna na oddych a regeneráciu svojich síl. Aj napriek tomu po dohode s vedeniami materských škôl Mesto Rajec otvára brány MŠ aj počas letných prázdnin.

V tomto roku bude otvorená iba MŠ na Ul. Obrancov mieru, pretože v MŠ na Mudrochovej ul. budeme zatepľovať obvodový plášť hospodárskeho pavilónu, kde máme kuchyňu a triedu pre najmenšie deti. Po ukončení prác budeme mať všetky budovy v tomto areáli zateplené a odstránime aj vlnutie pivnic a zatekanie zo strechy.

STR. 3 →

**ZATEPLENÁ BUDOVA
ŠPECIÁLNOPELAGOGICKÉHO CENTRA**

DOKONČENIE Z2. STRANY

Minulý rok počas prázdnin boli otvorené letné tábory na oboch rajeckých školách, na ktoré Mesto Rajec vyčlenilo finančné prostriedky. Uskutočnia sa tábory aj v tomto roku?

Minulý rok sme sa na základe dohody s farským úradom, Základnou školou Lipová a Katolíckou spojenou školou dohodli, že budeme organizovať letné tábory pre deti. O deti sa starali oficiálni lektori – učitelia, ktorí na to majú vzdelanie a zabezpečili sme im plnohodnotný program.

Keďže sa letné tábory minulý rok veľmi osvedčili, oslovili nás všetky zapojené subjekty, aby sa zrealizovali aj v tomto roku. Mesto Rajec znova vyčlenilo finančné prostriedky na letné tábory pre deti škôl na území mesta. V tomto roku máme oproti minulému roku ešte väčší záujem a som rád, že vedenia oboch škôl pristúpili k zorganizovaniu letných táborov veľmi obetavo a realisticky a už majú pripravený aj program.

Na sídlisku Juh sa uskutočnila rekonštrukcia teplovodu. Prečo?

Mesto je jeden veľmi zložitý orgán, ktorý má tisíce funkcií a o ktorý je potrebné pravidelne sa starať. Jednou z takýchto funkcií je aj zásobovať teplom a teplou úžitkovou vodou bytové domy na oboch našich sídliskách.

Centrálna kotolňa na sídlisku Juh má už takmer 40 rokov a teplovody boli už v zlom stave a bolo potrebné ich zrekonštruovať. Zhruba

pred troma rokmi sa zrekonštruovala prvá časť rozvodov teplej vody a v tomto roku spoločnosť Bineko, v ktorej mesto vlastní nezamedbateľný podiel, zrekonštruuje druhú časť teplovodov z finančných prostriedkov získaných z eurofondov. Po ukončení prác bude mať sídlisko Juh na niekoľko desaťročí zabez-

NOVÉ TEPLOVODY NA SÍDLISKU JUH

pečené bezproblémové zásobovanie teplom a teplou vodou. Zostane nám ešte rekonštrukcia samotnej kotolne.

Takáto obnova bola schválená aj na sídlisku Sever. Tu máme bezkanálový systém rozvodu tepla takmer po celom sídlisku, zostala nám už iba časť pred bytovým domom na Holého ulici, kde máme ešte teplovod v kanáli. Aj na túto investíciu získala spoločnosť Bineko prostriedky z eurofondov. Práce by sa mali zrealizovať v lete, najneskôr v jarných mesiacoch budúceho roka.

*Za rozhovor ďakuje Šzá
3x snímka: archív MsÚ*

Z MIMORIADNEHO ZASADNUTIA MZ

Dňa 19. júna 2018 sa poslanci zišli na mimoriadnom zasadnutí mestského zastupiteľstva.

Okresný úrad požiadal mesto o vyjadrenie sa k zmene v sieti, ktorá spočíva v zaradení Elokovaného pracoviska, Námestie A. Škrábička 5, Rajec, súčasťou Špeciálnej základnej školy a špeciálnej materskej školy, Jána Vojtaššáka 13, Žilina do siete škôl a školských zariadení. Poslanci schválili vydanie súhlasného stanoviska k tejto žiadosti.

Mesto Rajec má zámer zapojiť sa do vyhlásenej výzvy ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka, kód výzvy: IROP-PO1-SC122-2016-15, prioritná os – 1 Bezpečná a ekologická doprava v regiónoch, špecifický cieľ – 1.2.2 Zvýšenie atraktivity a prepravnej kapacity nemotorovej dopravy (predovšetkým cyklistickej dopravy). Jedným z dokladov potrebných ku podaniu žiadosti o nenávratnú finančnú pôžičku je výpis z uznesenia MZ, v ktorom MZ súhlasí s predložením žiadosti o NFP, zabezpečí realizáciu projektu s podmienkami pomoci, zabezpečí spolufinancovanie projektu z vlastných zdrojov a zabezpečí financovanie neoprávnených výdavkov. Po krátkej diskusii poslanci schválili zapojenie sa mesta do tejto výzvy.

V závere rokovania mestské zastupiteľstvo schválilo Partnerskú dohodu o spolupráci medzi Gminou Czechovice-Dziedzice a Mestom Rajec.

*A. Uríková, vedúca
oddelenia správneho MsÚ Rajec*

REKONŠTRUKCIA BUDOVY NA FUTBALOVOM ŠTADIÓNE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVA, VEDY, VÝSKUMU A ŠPORTU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

V januári tohto roka Mesto Rajec reagovalo na Výzvu Slovenského futbalového zväzu v rámci projektu podpory rekonštrukcie a výstavby futbalovej infraštruktúry. Žiadosť Mesta Rajec bola úspešná, a tak sme získali dotáciu vo výške 22 000 eur na rekonštrukciu zázemia Futbalového klubu v Rajci.

Vzhľadom na súčasný stav budovy FK v Rajci, a zvlášť časti zázemia, ktorý je nevyhovujúci hlavne z hľadiska hygienického, ale i funkčného či estetického, sme s radosťou uvítali takúto formu podpory a pomoci.

Stavebné práce sú naplánované na mesiace jún až júl 2018 a zahŕňajú hlavne výmenu dverí, podláh, nové omietky, nášľapné vrstvy podláh, výmenu elektroinštalácie a dodávku nového elektrického kotla.

Snímky 1 a 2.: **PŮVODNÝ STAV ZÁZEMIA FK RAJEC**

Treba podotknúť, že predmetné priestory neslúžia len našim futbalistom (domácim aj hosťujúcim), ale využívajú ich aj iné športové kluby v Rajci. Teda realizácia nášho úspešného projektu prinesie osov v dlhodobom aspekte širokému spektru užívateľov.

Veríme, že realizácia projektu prinesie želaný efekt a ďakujeme Slovenskému futbalovému zväzu za poskytnutú finančnú podporu, ktorá významne prispeje k skvalitneniu a rozvoju športových aktivít v našom meste.

*Odd. výstavby a životného prostredia Rajec
2x snímka: archív MsÚ Rajec*

Projekt: Poľsko-slovenské cesty dedičstva

WORKSHOPY TRADIČNÝCH REMESIEL V POĽSKU

V polovici mája sa v Rajci stretlo desať detí z Czechowic-Dziedzic a desať detí z Rajca, aby sa spoločne zúčastnili na **remeselných tvorivých dielňach – workshopoch zameranom na spoznávanie histórie Rajca, Rajcekej doliny a tradičné remeslá**. Informáciu o týchto aktivitách sme priniesli v minulom čísle Rajčana.

Ďalšou spoločnou aktivitou partnerských miest Rajec a Czechowice-Dziedzice, ktorá sa konala v júni, boli „**warstwy rzemieślnicze**“ (teda remeselné dielne), ktoré zorganizovalo mesto **Czechowice-Dziedzice v Poľsku**. Zúčastnilo sa ich celkom dvadsať detí, desať zo Slovenka a desať z Poľska. Program nám hostitelia pripravili skutočne pestrý.

V prvý deň sa všetci účastníci presunuli do Stryszawy, kde si mohli vyskúšať tradičné maľovanie na sklo. Nasledovala návšteva Národného parku Babia Góra. Ďalší deň si všetci vyskúšali výrobu, pre túto časť Poľska tradičných, drevených regionálnych hračiek a prácu na hrnčiarskom kruhu. Náš program spestril výlet do Beskydského raja, kde sa nachádzala rozhľadňa s horskou panorámou Beskyd. V posledný deň pobytu všetkých čakala ukážka tradičnej výšivky a háčkovania, čo

si každý mohol aj vyskúšať a vyrobiť si svoj obrúsok.

Spoločné aktivity opäť naplnili cieľ projektu: **Spoločná ochrana nášho poľsko-slovenského dedičstva a jeho zachovanie pre ďalšie generácie**. Všetky deti, či už slovenské alebo poľské, spoznali veľkú časť histórie, tradícií a prírodných krás regiónu v okolí Czechowic-Dziedzic a nadviazali nové priateľstvá.

Odd. kultúry, MsÚ Rajec
Odd. výstavby a životného prostredia,
MsÚ Rajec
3x snímka: archív MsÚ Rajec

CESTA DO SVETA BÁJOK

Keď Ezop putoval po starovekom Grécku a rozprával svoje bájky rôznym poslucháčom, vôbec netušil, že aj o stáročia neskôr sa budú rovnako páčiť deťom i dospelým. Ezop svoje bájky nikdy nenapísal, no iní ľudia si uvedomili, aké sú zaujímavé a poučné a zapísali ich namiesto neho. Vyšlo veľa bajok s jeho príbehmi o zvieratách, z ktorých plynie poučenie pre ľudí.

Cesta do sveta bajok čakala aj na deti 1. až 4. ročníka rajeckých základných škôl 19. júna vo veľkej zasadačke mestského úradu. Predstavenie odohrali divadelníci z Čili divadla pri oddelení kultúry. Pre publikum si pripravili štyri bájky – Liška a bocian; Dub a trstina; Žaba a myš; Lišiak, opica a zvieratá. Všetky bájky zaujali malých divákov, ktorí sa mohli pri poslednej bajke aj zapojiť a uhádnuť zvieratá, ktoré v bajke vystupovali. Nakoniec svojim potleskom odmenili hercov. Ďakujeme a tešíme sa na ďalšie nové príbehy.

E. Pekná, odd. kultúry MsÚ Rajec

Snímka: L. Paulinyová

SPOLOČENSKÁ RUBRIKA

Jubilanti júl 2018

75 rokov
Anna Halková

75 rokov
Anna Biela

Jubilanti august 2018

70 rokov
Mária Rybáriková
Ladislav Žitník

84 rokov
Emil Zafka

86 rokov
Gizela Paulinyová

Srdečne blahoželáme!

Narodil sa

Adam Maniak – máj

Zosobášili sa v Rajci

Karolína Turzová a Jakub Pekara – 16.6.2018
Veronika Ovečková a Peter Mihalec – 23.6.2018

Uverejnené so súhlasom menovaných osôb alebo rodinných príslušníkov

SENZAČNÉ RAJECKÉ KULTÚRNE LETO ZAČALO

Medzinárodný deň detí sme v Rajci oslávili **10. júna** koncertom Mira Jaroša. Žltá košeľa, červený motýlik – aj to je poznávacie znamenie tohto speváka. Svojimi pesničkami učí deti umývať si ruky, zúbky, vedieť sa poďakovať či upratať si hračky. **Koncert pre neposlušné deti** mal v Rajci veľký úspech, deti si spolu s Mirom spievali, tancovali, cvičili, zabávali sa. Nezaostávali za nimi ani ich rodičia, veď piesne sa spolu s deťmi väčšinou učili práve oni. Po koncerte nechýbala pre malých obdivovateľov ani autogramiáda. Miro Jaroš sa s každým odfotoval a každému ochotne napísal venovanie.

Kultúrne leto začalo už tradičnými rajeckými hodami. V piatok **22. júna** sa nám tak, ako každoročne, predviedli so svojou tvorbou žiaci a pedagógovia Základnej umeleckej školy v Rajci na **Koncerte populárnej hudby**. Bohatý a pestrý program, aj napriek chladnému a zamračenému počasiu, prilákal na námestie desiatky divákov. Každoročne nám účinkujúci predvedú skvelé výkony, veď počas školského roka za ne získavajú desiatky ocenení na rôznych súťažiach.

Hody pokračovali v nedeľu **24. júna Rajeckým hodovaním**, ktorého súčasťou je aj **Rajecká retrojazda**. Ani v nedeľu nebolo priaznivejšie počasie, ale milovníkov retro motocyklov a áut to v žiadnom prípade neodradilo a vo veľkom počte si prišli poobzerieť krásne staré veterány. Fanúšikovia, od malých detí po seniorov, obdivovali, fotografovali, rozprávali sa s majiteľmi a niektorí aj v dobrom zázvideli. Predpoludnie nám programom spestrila hudobná skupina Rabaka. O jedenástej sme odštartovali Retrojazdu po okolitých obciach, po ktorej sa znova všetci stretli na námestí. Po vyhodnotení najkrajších, najstarších či najlepších tematicky zladených majiteľov veteránov a tombole, nasledoval koncert vynikajúcej hudobnej skupiny All Stars

s nestarnúcimi hitmi. A to sa už blížil podvečer a všetci sme netrpezlivo čakali na koncert prešovskej skupiny Heľenine Oči. Ich vystúpenie plné energie, vášne a srandy malo veľký úspech a rozospievalo a roztancovalo zaplnené námestie.

O týždeň, v piatok **29. júna**, nás čakal už desiaty **RajRockFest**. Aj tento ročník zorganizovala kapela Farizeo v spolupráci s Mestom Rajec. Od osemnástej hodiny na námestí vystúpili kapely Old Modem, Baking Bread, hardcore punkrocková kapela BijouTerrier a nakoniec Farizeo.

Počas večera plného dobrej hudby a zábavy, nechýbalo ani dobré jedlo a pitie a každý kto zavítal na námestie si prišiel na svoje.

V nedeľu **8. júla** sme na našom námestí privítali všetkých dobré známe **Duo Jamaha**. Otec Alfons a syn Marián Kotvanovci sú zárukou vždy skvelej zábavy. A nebolo tomu inak ani v Rajci. Repertoár zložený z vlastnej tvorby, ľudových piesní, domácich či zahraničných hitov pobavil a rozospieval všetkých divákov. Zaplnené námestie hovorilo za všetko.

Kultúrne leto bude pokračovať 22. júla koncertom ďalšej známej kapely **Heligonica** a 11. augusta sa už všetci tešíme na ďalší **Veľký rajecký deň**, kde počas takmer dvadsať hodín trvajúceho podujatia vystúpi množstvo umelcov ako napríklad Maroš Bango, Bystrina, Traky, Smola a Hrušky či Horkýže Slíže. Tešíme sa na vás na našom námestí!

Z. Ščasná, odd. kultúry MsÚ Rajec
4x snímka: archív MsÚ

OSLAVOVALI DEŇ MATIEK

Na konci mája uskutočnili seniori denného centra spoločné stretnutie, ktorého program bol zameraný ku Dňu matiek a v druhej časti na váľanie mája.

Na úvod predsedníčka p. Jandušíková najskôr všetkých privítala a potom všetkým mamičkám zblahoželala k ich sviatku. K blahoželaniu sa pridala aj p. Emília Rybáriková, ktorá zarecitovala báseň. Nasledoval kultúrny program, v ktorom vystúpili žiaci základnej umeleckej školy v hre na harmonikách spolu s p. uč. Jakubíkovou. Na záver zahrála p. učiteľka niekoľko ľudových piesní, ktoré si spolu s ňou zaspievali všetci seniori. Stretnutie ďalej pokračovalo hodnotením posledných akcií v klube. Nechýbali ani blahoželania jubilantom a dobré občerstvenie. Nasledovalo poďakovanie za pekný program a jedálni Rajka za vynikajúce jedlo.

Pretože sa blížil koniec mája seniori sa rozhodli zvaliť postavený máj. Prítomní členovia denného centra vyšli na nádvorie, kde bol máj osadený a zdatnejší muži ho úspešne

zvalili. Potom nasledovala v priestoroch klubu ďalšia zábava, na ktorej sa seniori dobre bavili a v dobrej nálade besedovali do večerných hodín, kedy sa spokojní rozchádzali po pekne strávenom stretnutí.

Š. Pecho, Klub dôchodcov, d. c.
2x snímka: P. Rýpal

LETNÁ ŠKOLSKÁ HEURÉKA

Poznáte význam tohto slova? Znamená – okrem iného, aj zvolanie pri nečakanom spoznaní. Aj my **v škole na Lipovej ulici v Rajci** sme nečakane veľa spoznali a tiež veľa dokázali. Naše výsledky sú toho dôkazom.

V apríli prišli výsledky medzinárodnej matematickej súťaže **Matematický klokan**. Je to medzinárodná súťaž, do ktorej sú zapojení žiaci takmer zo 70-tich krajín. Z našej školy sa tohto roku zapojilo do súťaže 89 žiakov. Medzi úspešných riešiteľov patrili: *Karolína Vráblová (VIII.B) – školský šampión, Alexander Rybár (I.B), Filip Súkenik (I.B), Pavol Kardoš (V.C), Natália Dúbravková (IV.A), Tímea Haássová (II.B), Erik Dávidík (VII.B) a Ľuboslav Pekara (III.A)*.

Dvaja naši šikovní siedmci sa zapojili do celoslovenskej korešpondenčnej súťaže z fyziky – **PIKOFYZ**. Pravidelne posielali riešenia svojich príkladov, ktoré uverejňovali na stránkach pikofyzu. To, že ich riešenia boli správne, dokazujú aj ich umiestnenia. *Marko Vričan (VII.C)* sa prebojoval na vynikajúce **5. miesto** a *Lukáš Úradník (VII.C)* získal **10. miesto** v rámci Slovenska.

V priebehu apríla a mája sa uskutočnilo niekoľko športových podujatí, ktoré posunuli našich žiakov medzi športovú špičku. Uskutočnil sa **turnaj vo vybíjanej dievčat**, ktorý má najdlhšiu tradíciu na školách v Rajeckej doline. Zúčastnili sa ho štyri školy a víťazstvo si odniesli naše školáčky: *Petra Uríková (VI.B), Dominika Špániková (VI.A), Sofia Dávidíková (VI.B), Kristína Smolková (VI.A), Alexandra Hulínová (VI.B), Natália Polláková (VI.A), Rebeka Bartošová (VI.B), Alexandra Kavcová (VI.C), Simona Mihalcová (VI.A), Sabina Martinková (VI.B), Nina Zajačková (VI.A)*.

Koncom mája sa uskutočnilo už tradične veľmi silno obsadené (viac ako 400 pretekárov) športové podujatie **Beh do Strečnianskych hradných schodov**. Naši školáci získali veľmi pekné umiestnenia: *Sarah Kalinová 7. miesto, Denis Liška 8. miesto, Lukáš Majchrák 13. miesto a Martina Hubená 15. miesto*.

Aj v rámci školy sa súťaž. Medzi piatkami prebehol medzitriedny **turnaj vo florbale** a najlepší boli *chlapci z V.A*.

A v júni sa roztrhlo vrece s akciami, ktoré školáci milujú. Sú to zážitkové formy učenia sa a prinášajú nielen dlhodobý efekt, ale aj celoživotné poznanie, či raz možný profesijný cieľ. Na školskom dvore sa uskutočnilo **stretnutie s policajnými a záchranými zložkami** rôzneho charakteru, no najväčším zážitkom bola jazdecká polícia, ktorá k nám prišla až z Bratislavy. Bolo to fascinujúce – a pre mnohých úplne nové poznanie. Policajti, ktorí jazdia na koňoch sa zúčastňujú na rôznych podujatiach, kde môže dôjsť k narušeniu verejného poriadku (športové podujatia ap.).

Zúčastnili sme sa aj stretnutia so spoločnosťou Zayferus, ktorá je zameraná na ochranu dravých vtákov. Pochádzajú z Českej republiky a tvoria tím, ktorý ponúka vzdelávací program pre školy. Majú najväčšiu zbierku dravých vtákov v ČR a ich praktické ukážky sú pastvou pre oči každého, kto akýmkoľvek spôsobom obdivuje prírodu.

Všetky triedy sa zúčastnili školských výletov – „*prelabzovali*“ Slovensko krížom-krážom. Žiaci 7. ročníka absolvovali plavecký výcvik na rajeckom kúpalisku a štvrtáci išli do školy v prírode v Nízkych Tatrách. Ich domovom na týždeň sa stala Chata Limba. Program pobytu rozširoval učivo 4. ročníka z vlastivedy a prírodovedy. Zahŕňal návštevu múzeí v Martine a Kremnici, skanzenov vo Vlkolinci a vo Vydrovskej doline. Keďže sa pohybovali v Národnom parku Nízke Tatry, bolo žiaduce zdoŕať niektorý z vrcholov. Podarilo sa im vystúpiť na Chopok. Nevynechali Bystriansku jaskyňu a oddýchli si v neďalekom wellnesse. Ich zážitkové učenie pokračovalo aj po návrate do školy.

Koniec roka si žiaci spríjemnili zaujímavou besedou s entomológom

Ing. Radomírom Blažekom. Dozvedeli sa informácie zo života hmyzu a rozšírili si vedomosti z prírodovedy. Nechýbali ukázkou vlastných zbierok hmyzu pána Blažeka, ako aj vysvetlenie postupu, ako takáto zbierka vzniká. V závere ponúkol všetkým záujemcom o túto vedu individuálnu pomoc pri získavaní informácií o hmyze, pri jeho skúmaní a vytváraní zbierok.

Ešte spomenieme úspechy Mažoretiek – krúžku, ktorý pracuje v našej škole. Okrem toho, že získali titul Najlepší športový kolektív mesta Rajec za rok 2017, prinášame prehľad ich najvýraznejších úspechov: **International Grand Prix 2017** Neusiedl Am See, Rakúsko – 7x 1. miesto, 3x 2. miesto, 1x 3. miesto, 2x absolútny

víťaz kategórie (1. miesto VF pom-pom senior, 1. miesto Veľká formácia mix junior, Špeciálna cena Najlepšia choreografia pom-pom, 1. miesto Mini mix junior, 1. miesto Mini mix senior, 1. miesto Sóló senior pom-pom – Barbora Rizmanová, 1. miesto Sóló junior pom-pom – Viktória

Bieliková, Špeciálna cena Najlepšia choreografia sólo pom-pom – Viktória Bieliková, 1. miesto Sóló man baton – Oliver Kubačák, 2. miesto VF mix kadet, 2. miesto Sóló senior baton – Petra Cibulková, 2. miesto Sóló kadet pom-pom – Linda Lea Miškolciová, 3. miesto Sóló junior baton – Viktória Buchová). **MSR 2018 Hlohovec**: Sóló senior baton – majster Slovenska, Mini junior mix – majster SR, Sóló Men 1. miesto, Veľká formácia junior mix 2. vicemajster SR, Veľká formácia senior mix 2. vicemajster SR, Veľká formácia senior pom-pom 2. vicemajster SR. **Prešporský Pohár Bratislava**: VF pom-pom senior 1. miesto, VF mix senior 1. miesto, VF mix kadet 1. miesto, VF mix junior 2. miesto, Mini mix junior 1. miesto, Mini mix senior 2. miesto, Sóló baton senior 1. miesto – Petra Cibulková, Sóló baton junior 1. miesto – Oliver Kubačák, Sóló 2 baton senior 3. miesto – Natália Straňanková, Trio baton senior 3. miesto.

Do konca školského roka ostáva už len pár dní. Bol to dobrý, úspešný školský rok plný výziev, ktoré školu posunuli vpred. A za to všetko ďakujeme všetkým tým, ktorí sú s nami: našim školákam, ich rodičom, sponzorom, Mestu Rajec, všetkým, s ktorými sme spolupracovali a tiež tým, ktorí sú našimi fanúškami.

A posledná VĎAKA v tomto roku patrí: učiteľom za to, že verili v schopnosti svojich žiakov. Kuchárkam za to, že výborne varili. Upratovačkám za to, že škola bola ako zrkadlo a našim údržbárom za to, že všetko bolo opravené, nastavené. Škola tak mohla fungovať.

Mgr. Jana Paulinyová
3x snímka: archív školy

ŠTUDENSKÁ KONFERENCIA

V areáli rajeckého gymnázia sa 21. júna konala študentská konferencia pod vedením pani učiteľky Kataríny Hannelovej. Témou bola aktuálna a naliehavá situácia v súčasnosti: *Škola bez alkoholu, tabaku a drog.*

Ako prví sa nám predstavili žiaci III. A triedy Michaela Chupáňová a Dominik Dolník. Táto dvojica nám predstavila hrozby ľahko dostupnej drogy – alkoholu. Z tohto ročníka odprezentovali svoj projekt aj Viktória Vysoká a Katarína Beňovská o cigaretách, ku ktorým sa dostávajú už malé deti v ZŠ. Neuvedomujú si, že už v útlom veku majú ťažko odvykateľnú závislosť. Chalani z II. A Rastislav Bucha a Tomáš Sojka nám priblížili čoraz dostupnejšiu a všednejšiu marihuanu, dôkazom je legalizácia v rôznych krajinách. So zaujímavou témou prišiel žiak III. A, ktorý vytvoril video o psychoaktívnych liekoch, ako napr. xanax. Viktória Rybárová a Romana Sýkorová z III. A nám porozprávali o nebezpečnej a zároveň najpredávanejšej party droge – extáze. Nakoniec sme sa dozvedeli zaujímavosti od dievčat z II. A Lucie Šimekovej, Kataríny Domanickej a Kataríny Halkovej, ktoré nám prezradili napr. to, ako sa zisťujú stopy drogy v moči, krvi alebo vo vlasoch.

Pani učiteľka Hannelová vypracovala projekt z grantového programu ŽSK Škola bez tabaku, alkoholu a drog, ktorý bol schválený. Celoškolská konferencia bola vyvrcholením aktivít žiakov v rámci tohto projektu.

*Ing. A. Sojková, Gymnázium, Javorová ul., Rajec
1x snímka: archív školy*

POMÁHAME VYRÁŠŤ

Od októbra 2017 je Katolícka spojená škola zapojená do programu ZELENÁ ŠKOLA. Je to výchovno-vzdelávací program určený pre materské, základné a stredné školy, ktoré chcú zmeniť seba a svoje okolie.

Cieľom programu je podpora a rozvoj spolupráce. Žiaci s pomocou učiteľov a rodičov riešia reálne potreby svojej školy a okolia, čím pomáhajú k pozitívnej zmene. Realizácia programu podporuje na školách priestor na rozvoj tvorivého a kritického myslenia. Pomáhame vyrásť je názov projektu poskytujúceho granty s cieľom podporiť praktickú environmentálnu výchovu zameranú na zníženie ekologickej stopy v jednotlivých témach programu Zelená škola.

Grant sme získali s projektom Ekoučebňa v batohu. Do areálu našej školy sa zmestila záhradka aj malé plochy zelene, ale priestory sú limitované. V okolí je však množstvo krásnych miest. Preto sme sa rozhodli mať ekoučebňu v ruksaku (odnesieme si v ňom vybavenie do terénu) – takú, ktorú presunieme so sebou tam, kam budeme potrebovať – do sadu, na lúku, k rieke, pod chránenú lipu alebo bocianie hniezdo. Naš projekt vytiahne žiakov z lavíc na miesta, okolo ktorých možno denne chodia a nepoznajú ich. V škole pribudnú nové zaujímavé formy vyučovania, na ktorých príprave budú okrem učiteľov participovať aj žiaci. Materiálne vybavenie do terénu aj súbor aktivít bude môcť škola využívať dlhodobo aj po skončení projektu.

Ing. K. Žideková, KSSŠ Rajec

NAVŠTÍVILI SME BUDAPEŠŤ

Aj tento rok sme sa ako každá trieda zúčastnili koncoročného školského výletu a zavítali sme do hlavného mesta Maďarska, do Budapešti.

Čakala nás dlhá cesta, ktorá bola veľmi zábavná, ale aj milá pani sprievodkyňa, ktorá nám celý deň zaujímavou rozprávala o Budapešti. Najprv sme navštívili centrum mesta a Hradný kopec, neskôr sme sa presunuli do Tropicaria, kde sme mohli nakrmiť aligátory či pohladiť rôzne ryby a raje. Pri rozchode sme mali možnosť ochutnať špeciality maďarskej kuchyne a tiež nakúpiť rôzne suveníry pre našich príbuzných. Domov sme sa vrátili síce unavení, ale plní nových zážitkov. Ďakujeme našim pani učiteľkám za ďalší nezabudnuteľný výlet.

J. Kasmanová, 6. B, KSSŠ Rajec

KONCOROČNÝ VÝLET DO VIEDNE

6. júna cestovali žiaci z tried 7. B., 8. A. a 8. B. z Katolíckej spojenej školy na koncoročný výlet do Viedne. Museli sme si privstať, pretože autobus odchádzal už o 5.30 ráno.

Plne nabitý program sme začali prehliadkou čokoládovne Hauswirth v Kitzsee. Mohli sme vidieť, ako sa vyrábajú známe rakúske sladkosti. Na vlastnej koži sme zistili v akom teple zamestnanci čokoládovne pracujú. Po prehliadke sme nakúpili aj s ochutnávkou priamo vo firenrom obchodíku.

Potom sme sa presunuli do samotnej Viedne. Pani sprievodkyňa nám porozprávala o histórii Viedne. Poprechádzali sme sa v záhradách zámku Schönbrunn. Pokračovali sme prehliadkou historického centra mesta. Napokon sme sa presunuli do zábavného parku Prater, kde sme si mohli vyskúšať rôzne atrakcie. Medzi nimi aj najvyšší reťazkový kolotoč v Európe, voľný pád z výšky 90 metrov, horské dráhy a množstvo iných. Posledným bodom programu bola návšteva Múzea voskových figurín Madame Tussauds.

Plní zážitkov sme podvečer nastúpili do autobusu a vybrali sa na cestu domov.

*R. Svetlošáková, 8. A, KSSŠ Rajec
2x snímka: archív školy*

... NIEČO SA KONČÍ A NIEČO SA ZAČÍNA...

Mesiac jún bol pre rajecké gymnázium v znamení ocenení a noviniek. Na začiatku júna, keď deti oslavujú svoj sviatok, sme sa v priestoroch rajeckej radnice rozlúčili s našimi

štvrtákmi. Aj v tomto školskom roku boli všetci úspešní a výborný maturitný priemer (1,82) dáva predpoklad, že budú prijatí aj na vysnívané vysoké školy. Prajeme im úspešný štart do života vysokoškolačka a nech ich osud kdekoľvek zaveje, aby nezabudli, že stredoškolské lavice ich omíňali práve v Gymnáziu v Rajci.

Našími úspechmi sa môžeme chváliť aj ďalej. Každoročne Žilinský samosprávny kraj oceňuje úspešných študentov za mimoriadne výsledky. V tomto školskom roku sa 12. júna v Sobášnom paláci v Bytči uskutočnila slávnostná akadémia pri príležitosti Oceňovania žiakov stredných škôl v Žilinskom kraji za úspechy a výsledky v oblasti výchovy a vzdelávania. Spomedzi 26 žiakov bol ocenený aj náš žiak Damián Cesnek. Zo zdôvodnenia nominácie vyberáme: „Damián Cesnek je mimoriadne charizmatik a športovo nada-

ný žiak. Reprezentuje naše gymnázium v športových súťažiach na celoslovenskej a medzinárodnej úrovni, ale aj v súťažiach vedomostných. Má výrazné prosociálne správanie, ktorým pozitívne ovplyvňuje sociálnu klímu v triede. Pravidelne sa zúčastňuje charitatívnych zbierok a je členom ochoťníckeho divadla KOŽKÁR v meste Rajec. Je vzorom pre svojich spolužiakov, stmeluje triedny kolektív, pre športové aktivity získava aj ďalších spolužiakov. Je výraznou

tvárou nielen nášho gymnázia, ale aj mesta Rajec, od ktorého získal verejné uznanie.“

Odbor školstva a športu ŽSK organizuje pre žiakov stredných škôl niekoľko súťaží.

DAMIÁN CESNEK (druhý sprava) V SÚŤAŽI MLADÝ SLOVÁK

Jednou z nich je aj vedomostná súťaž Mladý Slováč, v ktorej sa Damián Cesnek umiestnil v krajskom kole na 3. mieste.

Pochváliť sa môžeme aj ďalším výrazným úspechom. Na oceňovaní sa zúčastnila aj Viktória Vysoká, ktorá získala ocenenie v súťaži pod názvom Môj slovenský športový idol, v ktorej zvíťazila svojou kresbou Anastasije Vladimirovny Kuzminy a životopisnou básňou tejto významnej slovenskej športovkyne.

To, že na našom gymnáziu máme pekné dievčatá, vie každý. Každoročne sa v českom Havířove uskutočňuje súťaž krásy študentiek stredných škôl. 26. ročník medzinárodnej súťaže študentiek stredných škôl zo Slovenska, Česka a Poľska *Miss Reneta* vyvrcholil 20. júna finálovým kolom, v ktorom naša žiačka, Barbora Rizmanová, získala cenu publika.

Na záver školského roka sme dostali list z Ministerstva školstva vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky, na ktorý sme s nedočkavosťou čakali. Naše úsilie nebolo márne a od 1. septembra 2019 bude možné na rajeckom gymnáziu študovať aj bilingválne slovensko-ruské štúdium, ktoré bude určené pre absolventov 8. a 9. ročníka základnej školy.

Všetkým čitateľom mesačníka Rajčan prajeme príjemné a pohodové prežitie letných mesiacov.

*Ing. Adriana Sojková, Gymnázium Rajec
3x snímka: archív školy*

OSLAVY DŇA MATIEK V MŠ

Druhá májová nedeľa už tradične patrí všetkým mamám. Deň matiek je čas povedať ako ich máme radi, čo pre nás znamenajú a vyjadriť im našu vďaku. V týždni od 14. do 18. mája dýchala atmosféra aj v Materskej škole na Ul. Obrancov mieru v Rajci slávnosťou a nedeľňavosťou. Deti sa nevedeli dočkať popoludnia, aby mohli svojim mamičkám predviesť všetko, čo si pre ne s pani učiteľkami dlhšie pripravovali. Na triednych besiedkach chcelo každé dieťa vyjadriť piesňou, že mama je pre nich jedinečná a nenahraditeľná. Rodičom sa postupne predstavili deti v každej zo štyroch tried materskej školy. Na pamiatku obdarovali deti svoje mamičky vlastnoručne vyrobenými darčekom, kvetinkami i magnetkami. Obohatenie priniesol hudobný sprievod huslistky Danieľy Čerňanskej, ktorá je študentkou Žilinského konzervatória.

17. mája potešili deti z 3. triedy veršíkmi a pesničkami starkých v Dome vďaky v Rajci. Deti zo 4. triedy sa zase rozospievali a roztancovali v klube dôchodcov. Zostali nám milé spomienky na krásne prežité chvíle.

Marta Pekarová, učiteľka MŠ

TRI ROKY PREŠLI, UŽ SA LÚČIME...

Rozbúchané srdiečka, slzičky v očiach a očakávanie – čo ma tu čaká, koho stretnem, budem tu mať aj kamaráta? Takéto, ale aj iné pocity mali deti, keď pred tromi či štyrmi rokmi prvýkrát prišli do materskej školy. A už sú z nich predškôláci, ktorí po prázdninách vymenia hračky za knihy, zošity a perá.

15. jún bol dňom, kedy sa naši budúci prváci rozlúčili s materskou školou na Mudrochovej ulici v Rajci. Spoločne s rodičmi, pani učiteľkami a ostatnými zamestnancami školy prežili slávnostné popoludnie. V príhovore Bc. Miroslava Dubcová, poverená vedením materskej školy, okrem iného poďakovala rodičom za spoluprácu, poprialala im radosť z detí a deťom veľa úspechov v škole. Deti sa predstavili s kultúrnym programom, po ktorom nasledovalo stužkovanie a odovzdávanie spomienkových predmetov. Pri malom občerstvení potom pokračovali rozhovory a spomienky rodičov, detí a zamestnancov materskej školy.

Mária Kamenská, MŠ Mudrochova

OF COURSE, WE SPEAK ENGLISH

Intenzívny týždenný jazykový kurz s nati-
vem speakerom, workshop učiteľiek v Oxfor-
de, projekt English One, samozrejmosťou je
projektové vyučovanie, anglická knižnica,
o využívaní interaktívnych tabúl ani nehov-
oriac a mnoho iného. To sú len niektoré z aktivít,
ktoré sa realizovali a realizujú v rámci anglic-
kého jazyka v škole na Lipovej. Našou snahou
je, aby naše deti začali v angličtine aj myslieť.
Preto sa im snažíme hodiny čo najviac oboha-
covať, nielen autentickými článkami a počúva-
niami, ale napríklad aj tým, že ich zoberieme
na predstavenie v anglickom jazyku.

Sme radi, že Divadelné centrum v Martine
nám ponúka túto možnosť. Tento polrok sa
žiaci našej školy zúčastnili predstavenia
A Bold Rabbit, ktoré bolo určené pre začia-
točníkov – žiakov 3. a 5. ročníka a žiaci 7. a 8.
ročníka mali možnosť vidieť predstavenie *The
Heroes*. Deviatci sa žiaľ predstavenia nezú-
častnili nakoľko sa konali prijímacie pohovory
na stredné školy. Prvé spomínané je adaptá-
ciou knihy J.C. Hronského *Smelý zajko*. Puto-
vanie malého zajka svetom sprevádza túžba
spoznať nové veci, túžba presláviť sa a niečo
naozaj veľké dokázať. Toto predstavenie je oz-
vláštnený výraznou hudobnou zložkou, v in-
scenácii sú veselé pesničky, ktoré rámcujú a
dopovedávajú jednotlivé výstupy. Predstavenie
Hrdinovia sa vzťahuje na fakt, že potreba mať
svojho hrdinu, je vlastná každému z nás. Každý
sa chce identifikovať s niekým výnimoč-

ným. Hemžia sa nimi filmy a všetci im držíme
palce. Najmä dospievajúci a mládež sa potre-
bujú identifikovať s niekým lepším, napodob-
ňovať, no niekedy, na škodu vecí, zabúdajú na
tých, ktorí žijú na dosah. Na reálnych hrdinov

z mäsa a kostí – svojich spolužiakov, kamará-
tov, susedov... A práve o nich je toto predstave-
nie. Anglicko-slovenská inscenácia *Hrdinovia*
je mozaikou príbehov z ankety *Detský čin roka*
a ukazuje, že hrdinstvo má v skutočnom živote
mnoho podôb, hoci často si ho predstavujeme
úplne inak. V hre sú predstavené autentické

postavy mladých ľudí, ktoré
nás dokázali svojím príbehom
osloviť a aj inšpirovať. Posol-
stvo bolo napokon jednoduché
– v každom z nás sa skrýva
hrdina, musíme len potlačiť
strach ním byť. Divadelné cen-
trum nám v dostatočnom pred-
stihu poskytlo pracovné mate-
riály vo forme gramatických,
lexikálnych a audio cvičení, aby
sme žiakov mohli pripraviť na
slovnú zásobu a frázy, ktoré ich
v predstaveniach čakali. Cie-
ľom predstavení v anglickom
jazyku je atraktívnu a hravou
formou umožniť žiakom zdokonaľovať si vedo-
mosť z cudzieho jazyka a nadobudnúť schop-
nosť bezprostrednej interakcie. Divadelná hra
v anglickom jazyku je forma komunikácie, po-
dobná metóde cvičenia vo dvojici alebo sku-
pinách, ktorá má žiakov zabaviť a umožniť im
zdravé sebahodnotenie. (zdroj info: www.divadelnecentrum.sk)
Musíme
konštatovať, že divadelné
predstavenia sú vždy na vyso-
kej úrovni, sú vtipné a žiakom
sa veľmi páčia.

Ďalším spostením hodín ang-
lického jazyka sú hry, nielen
hry stolové a počítačové (Mi-
lionár a pod.), ale skutočné. Tu
na hodinách využívame ang-
lický balón, na ktorom sú za-
čiatky anglických viet a fráz a
žiaci ich majú dokončiť a v ne-
poslednom rade je to novinka
– outdoorová hra KROKET,
ktorá je vhodná pre deti aj pre seniorov. U nás
nie veľmi známa hra a mnohí si ju zamieňajú
s kriketom. Táto hra sa hrá na trávnom ihris-
ku (kurte), kde sa pomocou drevenej palice
údermi gule posúvajú cez bránky až k cieľové-

mu kolíku. Táto hra nemá jednotné pravidlá, a
tak sme si ich, samozrejme, upravili, veď cie-
ľom nie je byť profesionálom, ale priniesť kú-
sok skutočného Anglicka na hodiny. Samo-
zrejme, nie je v našich možnostiach robiť všet-
ky aktivity s každou triedou a na každej hodi-
ne, ale ubezpečujeme vás, že čo nestihli naši

žiaci ako šiestaci, tak ako siedmci si to určite
vyskúšajú a zažijú.

My ako učelia sa tiež snažíme neustále
vzdelávať a učiť (aj od našich žiakov). Tento
polrok sme sa zúčastnili niekoľkých seminá-
rov, webinárov alebo workshopov. Spomenie-
me veľký workshop na Žilinskej univerzite, kto-
rý sa konal v sobotu 21. apríla, organizovalo
ho vydavateľstvo Macmillan a vrátilo sa do Žili-
ny po 10 rokoch. Semináre od vydavateľstva
Oxford University Press sú už samozrejmos-
ťou každý polrok, tento sa niesol v znamení
How to Engage Passive Students. Na seminá-
roch prednášajú odborníci v rámci jazyka a aj
profesori z univerzít. Po nich sa vždy vraciame
na vyučovacie hodiny plné nových nápadov,
vedomostí a najmä namotivované do ďalšej
práce.

Naša vďaka patrí vedeniu našej školy, kto-
ré nám vychádza v ústrety a podporuje nás
v našej práci a vzdelávaní. A v neposlednom
rade aj našim žiakom, ktorí chcú. Chcú vedieť,
poznať, baviť sa, lebo učenie je hra, ktorá nik-
dy nekončí...

Your English teachers from Lipová school
2x snímka: archív školy

VÝLET DO HLAVNÉHO MESTA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Pred začiatkom leta sme sa my, žiaci a pani triedna učiteľka 6.B trie-
dy z Katolíckej spojenej školy dohodli, že pôjdeme na výlet do Brati-
slavy. V sobotňajšie ráno 19. mája nás rodičia dopravili na vlakovú sta-
nicu do Žiliny, kde si nás vyzdvihli naše dve pani učiteľky.

Cesta vlakom bola veľmi zábavná. V Bratislave sme navštívili zá-
hradu Grasalkovičovho paláca, Bratislavský hrad, parlament, Michalskú
bránu – nulť kilometrovník, Akadémiu Istropolitana – 1. univerzitu
v Uhorsku, Hviezdoslavovo námestie, historickú budovu Slovenského
národného divadla, nábrežie Dunaja a Euroveu. Ku každému navštíve-
nému miestu sme sa presúvali pešo. Po ceste na stanicu sme si kúpili
ešte zmrzlinu, ktorá bola veľmi chutná. Návštevu Bratislavy si každý
užíval a tešil sa z nej. Sme radi, že nám rodičia a učelia umožnili takýto
výborný výlet. Už teraz sa tešíme na ďalší!

J. Kasmanová, 6. B, KSS Rajec
1x snímka: archív KSS

TENISTI V RAJCI ROZBEHLI SEZÓNU

V minulej sezóne rajecké deti súťažili v kategórii zmiešaných družstiev chlapcov a dievčat. Tento rok nastúpili v čisto dievčenskom zložení v II. triede B stredoslovenského regiónu v kategórii do 10 rokov. Dievčatá oproti minulému roku nabehli na komplexný systém tréningov, ktoré okrem klasickej „antukovej“ časti zahŕňajú aj individuálne hodiny a kondičnú prípravu.

Tenisový klub Rajec reprezentujú nasadené hráčky: Sofia Pauková, Alžbeta Pekarová, Dominika Harantová, Klára Biela, Laura Jarošová, Tímea Haásová.

Turnaje sa hrajú vždy na 1 vyhratý set, systémom 4 dvojhry a 2 štvorhry. Prvý zápas sme odohrali v domácom prostredí proti TK Nová Dubnica s výsledkom 2:4. Svoju premiéru si odbila Dominika Harantová, ktorej forma zo zápasu na zápas len stúpala. Tesný a náročný duel dobre zvládla Betka Pekarová, ktorá napokon pokorila súperku 7:5. V súboji jednotliviek pomerne jednoznačne zvíťazila Sofia Pauková so skóre 6:1. Na nasledujúceho súperu TK Kysucké Nové Mesto (A) sa dievčatá lepšie pripravili. Klárka Biela vyhrala 6:3, Dominika Harantová rovnako 6:3, Sofia Pauková taktiež 6:3 a víťazný bod zabezpečili vo štvorhre Sofia s Betkou, ktoré súperkam nedali šancu a uštedrili im povestného „kanára“ 6:0. Tretí súboj bol s posledným tímom súťaže, TK Kysucké Nové Mesto (B) na ich krytých antukových dvorcoch. Naše dievčatá nenechali nič na náhodu, všetky zápasy jednoznačne vyhrali a súperkam dovolili v šiestich zápasoch uhrať celkovo iba 2 gemy. Ako to v športe býva, po vysokých výhrach môžu prísť aj trpké prehry. Jednu takú nám uštedrili hráčky TA M. Ryšavého Bojnice (A), neskoršie celkové víťazky súťaže. O to väčšia bola naša motivácia do ďalších tréningov. Posledné meranie síl sme absolvovali koncom júna na dvorcoch TK Žilina. Na dievčatách boli poznať rastúce sú-

ťažné skúsenosti, za náš tím si víťazstvá vo dvojhre „podržali“ Sofia a Dominika, ktoré spolu vyhrali aj štvorhru. Tri zápasy sme vyhrali, tri prehrali a o horšie skóre Žiliančankám podľahli. Športovo sme súperkam zagratulovali a týmto obsadili konečné 4. miesto. O vyrovnanosti súťaže svedčí zhodný počet bodov (7) pre tretí, štvrtý a piaty tím tabuľky. Už teraz sa tešíme na nadchádzajúcu sezónu, kde budeme Rajec reprezentovať ako v súťaži mladších, tak aj starších žiakov.

V súťažiach družstiev máme v Rajci aj starších odchovcov, ktorých, žiaľ, v tomto ročníku nebol dostatok pre vytvorenie samostatného tímu. Preto v kategórii mladších žiakov nastupovala na hosťovaní Zlatka Uríková za Benet LTC Bytča a naše chlapčenské nádeje Alex Veselý, Bohdan Jonek a Tobias Jonek hosťovali za mladších žiakov za TK Sparta Považská Bystrica a za starších žiakov za Benet LTC Bytča.

Muži nastupovali v tomto ročníku v I. triede stredoslovenského regiónu. „Čistokrvných“ Rajčanov Jaroslava a Juraja Jarinu dopĺňali hosťujúci hráči, ktorí žiaľ kvôli častým zraneniam a účasti na medzinárodných turnajoch nemohli vždy posilniť naše rady. V súťaži sme sa napriek tomu udržali, veľmi nás však teší

vysoká kvalita tenisových zápasov na domácich kurtoch v Rajci, ktorá nebýva bežná ani vo väčších kluboch. Všetkých športovcov a tenisových fanúšikov už teraz pozývame podporiť našich v budúcej sezóne.

V kategórii dievčat do 10 rokov je zatiaľ jedinou zástupkyňou nášho klubu na individuálnych turnajoch Sofia Pauková. Skúsenosti zbierala na zápasoch OZ ŠK Odema Púchov, TK Kysucké Nové Mesto, TK Púchov a TK Žilina. Na poslednom menovanom jej v silnej konkurencii prehrou v tajbrejku tesne ušlo víťazstvo v skupine a v „pavúku útechy“ sa prebojovala do semifinále.

Tenisový klub Rajec má v pláne tak, ako každý rok, zorganizovať neoficiálny turnaj detí, ktorého sa môžu zúčastniť aj rekreační hráči. Veríme, že opäť zažijeme príjemný športovo-kultúrny deň, deti (v prípade záujmu aj s rodičmi) si zdravo zasúťažajú o vecné ceny a možno nám pribudnú ďalší adepti na členstvo. Radi vás potom privítame na tréningoch, kde spolu s našimi dievčatami a chlapcami doplníte už teraz dobre fungujúcu partiu. Všetky aktuálne informácie a činnosť klubu nájdete aj na facebookovej stránke: Tenisový klub RAJEC.

Text a 2x snímka: TK Rajec

LETO V ZNAMENÍ ATLETIKY NAŠEJ MLÁDEŽE

V máji sa v **Rajeckých Tepliciach** pravidelne organizuje letný biatlon. 19. mája to bolo 1. kolo **Viessmannovho pohára LB** žiakov, kde v šprinte aj vytrvalostnom biatlone (letný je strelba + beh) Jurko Mihalec obsadil v šprinte 15. miesto a vo vytrvalostných pretekoch 14. miesto.

Beh rajeckým rínkom, 3. júna:

na behu rajeckým rínkom si deti z každej svojej kategórie vyskúšali svoje sily, a samozrejme, že ich celoročné úsilie bolo aj odmenené – 400 m: Maľko Galovič, Filipko Demeter, Jakubko Klinec a Maľko Langa. 800 m: Andrejko Langa si vybojoval 3. miesto a dievčatá Emka Galovičová 1. miesto, Saška Galovičová 3. miesto a Naďa Mária Šimeková 5. miesto. 1200 m bolo jednoznačne prímom a takticky krásnym behom pre bratov Jonekovicov, ktorí si odniesli 1. a 2. miesto a nenašli premožiteľov. 1600 m, čo boli štyri kola, si vybojovali umiestnenia Mirko Židek 1. miesto, Jakub Divko 3. miesto a Jurko Mihalec 5. miesto.

JURAJ MIHALEC (PRVÝ SPRAVA)

Viessmann pohár dorastencov v Osrblí – letný biatlon, 2. a 3. júna: prvý deň bol vyraďovací šprint v letnom biatlone, kde Damián Cesnek obsadil 2. miesto, na druhý deň 3. júna v pretekoch s hromadným štartom Damián odstrelal na 100 %, v behu bol neporaziteľný a zaslúžene odniesol víťazstvo.

Medzištátne stretnutie mládeže v Slovinku, 15. júna: Damián Cesnek si vybojoval 7. miesto na 800 m a v čase 2:01 min.

V Dubnici nad Váhom sa 17. júna opäť stretli dorastenci už na **3. kole atletiky SsAZ** – 150 m Sarah Kalinová 23:05 sek. 300 m opäť Sarah za 51:87 sek a Mirko Židek bežal 800 m za 2 min a 22 sek.

DAMIÁN CESNEK (PRVÝ SPRAVA)

Majstrovstvá SR dorastu, 24. júna

– Damián Cesnek si z Majstrovstiev Slovenska z 3000 metrovej trate na dráhe v Banskej Bystrici priniesol striebornú medailu.

-škp-
2x snímka:
archív ŠKP

MEDVEDÍ OKRUH – CROSS COUNTRY MTB

16. júna sa v Porubskej doline zišlo množstvo cyklistických nadšencov. Pri Palovej chate sa konal 22. ročník cross country MTB podujatia s názvom **Medvedí okruh**. Tento rok sa odhodlalo na trať 99 pretekárov, ktorí sa vydali na dve trate. Ženy, juniory a žiaci do 14 rokov zápasili s traťou dĺžkou 11 km. Hlavná kategória – muži, mala trať náročnejšiu s dĺžkou 22 km.

Počasie počas celého týždňa bolo zväčša upršané, a aj keď v sobotu nepadla ani kvapka, trať bola náročnejšia aj vďaka blatu. To neodradilo pretekárov k výborným výkonom a na trati dlhjej 11 km vytvoril junior **Pavol Januš** z CyS Akadémie Petra Sagana **traťový rekord s časom 27:12**. Za Juniorky si prvé miesto odniesla Mária Koledová z Rajca. V kategórii žiaci do 14 rokov hviezdil Adam Turček z CyS Akadémie Petra Sagana a medzi žiačkami na prvom mieste skončila Eliška Fašková z Nemeckej. V ženskej kategórii získala prvé miesto s časom 33:47 ostrieľaná pretekárka z MK Rajec Dominika Vanáková. Absolútnym víťazom s najrýchlejším časom sa stal **Karel Hartl** zo STARBIKE.SK s časom **56:09**. Karel je päťnásobný majster ČR v horských bicykloch, preteká v kategórii muži od 40 do 49 rokov. Na druhom mieste v tejto kategórii skončil Daniel Strelíčka z Fatra Teamu s časom 1:03:30 a 3. miesto v tejto kategórii získal Miloš Sopot, taktiež z Fatra Teamu, s časom 1:04:21. V hlavnej kategórii zvíťazil Matej Moravčík z Fatra Teamu s časom 0:57:41, druhé miesto získal Branislav Gašparík z klubu Top Sport Team s časom 0:59:32 a 3. miesto sa ušlo Petrovi Hatňančíkovi z klubu, ktorý má veľmi originálny názov: Idem čo príde, s časom 0:59:32. Najstaršou vyhodnotenou kategóriou boli muži 50 a viac rokov. V tejto kategórii zvíťazil Marián Bucha z klubu

LIKVIDAS!!! s časom 1:08:37, 2. miesto obsadil Juraj Ostrochovský z Považskej Bystrice, ktorý trať zdolal za 1:12:24 a 3. miesto putovalo do Partizánskeho klubu OSSŠ, ktorý prezentoval Juraj Papp s časom 1:16:16. Vyhodnotená bola aj špeciálna kategória zložená z najrýchlejších Rajčanov. Najrýchlejší Rajčan bol **Pavol Mišo** s časom 1:07:26, ktorý víťazstvom získal titul **Majster Rajca**. Druhým Rajčanom sa stal Jozef Rybár s časom 1:09:16 a tretie miesto obsadil Ján Stehlík, ktorý trať zdolal za čas 1:12:23.

Nikto z pretekárov neodišiel naprázdno. Tí, čo sa neumiestnili na prvých priečkach mohli cenu vyhrať v rámci bohatej tomboly.

Aj touto cestou by sme sa chceli poďakovať sponzorom, bez ktorých by nebolo možné zrealizovať toto športové podujatie. Veľká vďaka patrí HGM Žilina, Lecol, s.r.o., Kofola, Kvety Tulip, Tomáš Stránsky – CyS Akadémie Petra Sagana, Cenzuálne spolumajiteľstvo Rajec a ďalším sponzorom. Poďakovanie patrí aj šéfkuchárovi výborného divného gulášu Jankovi Vanákov, všetkým pomocníkom a organizátorom, ktorí sa pričínili o úspešný priebeh pretekov na horských bicykloch. **ĎAKUJEME!**

Kristína Cesneková
2x snímka: archív MK Rajec

DIEVČATÁ PREMIÉROVO NA DETSKOM FED CUPE

Na dvorcoch TK Baník Prievidza sa cez víkend 9. a 10. júna Rajec prvýkrát zúčastnil oblastného kola prestížneho turnaja s názvom Detský Davis Cup a Fed Cup s Nadáciou SPP 2018, ktorého vyvrcholenie býva každoročne v NTC v Bratislave.

DIEVČATÁ PRI JEDNOZNAČNOM VÍŤAZSTVE PROTI TK KYSUCKÉ NOVÉ MESTO (B). ZĽAVA: ALŽBETA PEKAROVÁ, KLAUDIA PAUKOVÁ, SOFIA PAUKOVÁ, DOMINIKA HARANTOVÁ, KLÁRA BIELA

Zverenkyne Jaroslava Jarinu, s kapitánkou výpomocou Juraja Jarinu nastúpili v zložení: Sofia Pauková (1), Dominika Harantová (2) a Klárka Biela (3). V horúcom počasí sme sa za účasti stoviek detí snažili čo najlepšie reprezentovať naše mesto a klub. Princíp zápa-

sov je podobný ako vo svetovom Fed Cup-e, deti hrajú na jeden set, dve dvojhry (nasadené jednotky so súperovými dvojkami), štvorhra a záverečné dvojhry (proti sebe jednotky a dvojky). Dôležitý je teda zisk tretieho, postupového bodu. Prvý hrací deň nám žreb určil TK Kysucké Nové Mesto. Do turnaja sme vstúpili víťazne v pomere 3:2. Body získali Sofia (1. zápas 6:4, 2. zápas 6:2) a vo štvorhre Sofia s Dominikou po výhre 6:4. Druhý súper bol Lieskovský tenisový klub LTC (B), kde sa o víťazovi rozhodovalo až v poslednej dvojhre. Tú Dominika prehrala tesne 5:7 a s celkovým skóre 2:3 sme súperovi podľahli. Oba naše body opäť získala Sofia (1. zápas 6:1, 2. zápas 6:0). Na už takmer večerné zápasy sme nastúpili proti TK Banská Bystrica (D). Dominika síce nevyhrala prvú dvojhru, no Sofia zas podržala tím, vyhrala svoj zápas 6:0, s Dominikou taktiež štvorhra 6:2 a druhú dvojhru 6:0. Druhý hrací deň sa teda rozhodovalo o prvých dvoch postupujúcich zo skupiny. Tušili sme, že najdôležitejší „bodový“ súper bude STC Tennis Academy Púchov. Dievčatá sa zároveň ako kamarátky veľmi dobre poznajú, keďže v Púchove spolu trénujú v rámci zimnej halovej prípravy. Už prvý zápas si od prvej loptičky „nič nedarovali“. Naša jednotka nakoniec v napínavom a dlhom zápase vyhrala 7:6, Dominike sa výhra nepodarila a vo štvorhre boli opäť súperky nad naše sily. Nádej ešte vykresala Sofia výhrou v súboji jednotiek v pomere 6:3, v poslednom dueli

NAŠA PREMIÉROVÁ ÚČASŤ NA DETSKOM FED CUPE. ZĽAVA: KLÁRA BIELA, DOMINIKA HARANTOVÁ, SOFIA PAUKOVÁ. TRÉNER A KAPITÁN JAROSLAV JARINA

„o všetko“ Klárka napriek snahe súperku nepokorila. Zápas s najťažším súperom TK Žilina sme odohrali v Bojniciach, vyčerpanie a sila súperu sa jasne prejavili. Víťaz skupiny jednoznačne a zaslúžene vyhral. Obsadili sme celkovo 4. miesto, no stačilo dievčatám z Púchova „uchmatnúť“ ešte jeden bod a boli by sme druhým postupujúcim.

Aj tu vidieť, aká je v tenise tenká čiara medzi výhrou a prehrou, niekedy stačí jedna dobre zahratá loptička. Každopádne postup je v správnych rukách a všetkým dievčatám gratulujeme.

Text a 2x snímka: TK Rajec

PRVÁ PÍ SOMNÁ ZMIENKA O RAJCI JE STARÁ 825 ROKOV

Viete koľko rokov má mesto, v ktorom žijete? Aj keď to mnohí možno nevedia, naše mesto v tomto roku oslavuje už 825. výročie prvej písomnej zmienky. Rajec je najstaršou obývanou lokalitou Rajeckej kotliny.

Prvá historická správa o Rajci pochádza z roku 1193 z listiny Belu III., kedy sa spomína ako **terra Raich** (terra – osada). Listina z roku 1393 spomína rajecký hrad „castrum RAJECZ“. Ako mesto sa spomína až v roku 1397 – **oppidum Raycz**. V 13. storočí patril Ostrihomskej kapitule, v 14. storočí bol pripojený k Lietave.

Mesto už v 14. storočí bolo centrom obchodu a remesiel celej Rajeckej doliny. Rajec od samých počiatkov bol slobodným mestčekom (*oppidum privilegiatum*) a spravoval ho slobodne volený **fojt** (starosta) s mestskou radou. V roku 1598 žilo v Rajci 2 803 obyvateľov, v roku 1828 ich napočítali už vyše tritisíc (3 004), z nich vyše 500 malo oprávnenie pre výkon remesla, čo ukazuje, že Rajec bol mestom remesiel. V meste bolo zastúpených vyše 20 druhov remesiel, ktoré boli organizované v 11 cechoch. Roku 1899 bol Rajec zapojený na železničnú sieť a v meste začali vznikať prvé priemyselné závody. Roku 1968 bol Rajcu udelený štatút mesta. V súčasnosti sa Rajec dynamicky rozvíja a rastie a má okolo 6 000 obyvateľov.

Rajec je najstaršou osadou celej Rajeckej kotliny. Najnovšie archeologické vykopávky datujú prvé stopy jeho osídlenia do doby bronzovej (2000-1500 rokov pred n. l.). Osídlenie sa našlo aj z obdobia tzv. púchovskej kultúry (300 pred n.l. do 180 n.l.), kedy Rajec, ako sa zistilo z archeologických vykopávok, už jestvoval ako „sídliisko“. Vznikol pri diaľkovej ceste, ktorá už v praveku viedla „bránou pri Žabokrekoč“ do Turca, na Oravu a ďalej až k Baltickému moru, a ktorá je pravdepodobne totožná s prastarou diaľkovou európskou kontinentálnou cestou spomínanou u antického geografa Ptolemaiosa. Touto cestou v Stredozemí bývajúce národy, ale aj starí Egyptania, už v dobách pred našim letopočtom dopravovali jantárové poklady od pobrežia Baltického mora do oblastí Stredozemného mora a na Stredný východ. V 12. storočí sa touto cestou z Nitrianskej oblasti uberal aj nápor starých Maďarov smerujúci k podmaňovaniu severných krajov Slovenska, ktoré až dovtedy boli mimo dosahu panstva Maďarov. Nasvedčujú tomu aj názvy početných lokalít tejto oblasti vyskytujúce sa po prvý raz v historických listinách uvedenej doby, ako napr.: Strečno, Strážov, Brodno, Vrch Hradisko a iné.

Názov či pomenovanie Rajca menom RAJEC je očividne slovenský a znamená toľko, čo „malý raj“. Slovo „raj“ v staroslovenskom jazyku, bolo identické latinskému výrazu „paradisus“, t.j. toľko čo záhrada, sad, park alebo raj. Aj názov Rajca uvedený v listine Bela III. z roku 1193 pod formou Raich možno čítať ako

rajik, alebo ako rajč. V tomto prípade uvedený názov súvisí s priezviskom miestnej rajeckej šľachty Rajčanských resp. Rajcsányich – ale aj s názvom rieky Rajčianky, ktorá sa v niektorých listinách nazýva aj Brežnou, lebo vyteká z brehov, ale aj Žilinka, lebo sa v Žiline vlieva do Váhu. Jej latinský názov znel „Arua“, čo znamená to isté ako Brežná.

Rieka bola požehnaním Rajca i celej doliny, bola bohatá na ryby, miestami boli na nej rybníky, a jej vody využívali aj miestni remeselníci: garbiari, farbiari, plátneníci, valcháři a ďalší. Preto mesto jej vody chránilo a prísne obhospodarovalo. Rajec sa už od stredoveku vyvíjal ako stredisko remesiel a obchodu, neskôr ako zemepanské mestečko. Okolie Rajca malo roľnícko-pastiersky charakter, svedčí o tom aj názov Rajca v znení Rajecz, zaznačený v listine z roku 1471, z čoho možno súdiť, že týmto názvom mala byť označená osada ležiaca na „raliach“.

Rajec bol jedným z mála slovenských miest, v ktorom úradnou rečou bola slovenčina. V tejto reči sa viedli všetky mestské písomnosti a v nich bola písaná aj najstaršia mestská kniha, t.č. ukryvaná na neznámom mieste.

Rajec bol jedným z mála slovenských miest, v ktorom úradnou rečou bola slovenčina. V tejto reči sa viedli všetky mestské písomnosti a v nich bola písaná aj najstaršia mestská kniha, t.č. ukryvaná na neznámom mieste.

Rajec – centrum obchodu a remesiel

Rajec administratívne patril do správy bývalej Trenčianskej župy so sídlom v Trenčíne a bol jej najvýznamnejším severným okresom. Už od 15. storočia sa vyvíjal ako stredisko obchodu a remesiel. Kým sa však v listinách 15. a 16. storočia stretávame iba s ojedinelými menami rajeckých remeselníkov, zo 17. storočia sa nám zachoval kompletný zoznam mien rajeckých remeselníkov. Z týchto dokumentov vyplýva, že 90 % obyvateľov mestečka sa zaoberalo remeslom.

Pri celoštátnom súpise remeselníkov Trenčianskej župy v roku 1673 napočítali v Rajci, okrem troch remeselníkov s kožami a sivým súknom, týchto remeselníkov: 18 mäsiarov, 6 čižmárov, 27 ševcov, 4 kolárov, 5 krajčírov, 3 klobučníkov, 5 súkenníkov, 2 hrnciarov, 7 kováčov, 4 zámočníkov a 5 kožušníkov. Uvedené záznamy svedčia, že v mestečku bolo 83 remeselníckych živností a dielní. Zo súdnych spisov sporu Rajca s Lietavským pan-

stvom sa však dozvedáme, že koncom 70. rokov 18. storočia pracovalo v Rajci vyše 500 remeselníkov a osôb majúci oprávnenie k výkonu remesla.

Boli to títo: 66 valchárov, 54 mäsiarov (z toho 43 mäsiarov, 18 tovarišov a 3 učni), 194 garbiarov (z toho 22 tovarišov), 67 ševcov, 48 kožušníkov, 17 tesárov, plus 7 pridružených remeselníkov (stolárov, kolárov ap.), 39 krajčírov, 13 súkenníkov, plus 15 pridružených remeselníkov, 3 nemeckí obuvníci, 23 tkáčov, 4 hrnciari, 7 mlynárov, 7 debnárov, 16 šindliarov, a napokon 21 iných remeselníkov.

Tieto čísla svedčia, že v uvedenej dobe žilo v Rajci vyše 550 remeselníkov. Ak pripočítame k tomu ich rodinných príslušníkov, vyjde nám, že vyše 90 % obyvateľov Rajca sa zaoberalo remeslami a žilo z remesla.

V priebehu 17. a 18. storočia došlo v Rajci k nebyvalému rastu remeselníckej výroby a remeselníckych cechov. Kontrolný súpis rajeckých remeselníkov vykonaný úradníkmi Trenčianskej župy dňa 24. apríla 1772 uvádza najmenej 7 remeselníckych cechov a v nich tieto počty remeselníkov:

1. cech mäsiarov	34 majstrov
2. cech garbiarov	110 majstrov
3. cech valchárov súkna	44 majstrov
4. cech čižmárov	31 majstrov
5. cech kožušníkov	23 majstrov
6. cech kováčov	9 majstrov
7. cech krajčírov	24 majstrov

Okrem týchto sa v súpise spomínajú ešte: 7 súkenníci, 15 tkáči plátna, 3 hrnciari, 3 stolári, 1 rezbár, 1 organár, 1 hodinár, 3 gombikári, 1 pekář, 1 medovníkár, čo s vyššie uvedenými remeselníkmi činilo spolu 310 remeselníckych majstrov a dielní.

Textilné remeslá a remeselníci

Značný počet obyvateľov Rajca sa zaoberal textilnou výrobou a spracovaním textilu na hľadané výrobky. Ako textilné remeslá treba spomenúť najmä: tkanie plátna, výrobu súkna, kobercov, výrobu klobúkov, farbenie a mangľovanie plátna, valchovanie súkna, výrobu pozamentov (šujtášov a iných ozdôb).

Spracovanie textilných vlákien konope a ľanu patrilo od najdávnejších čias k najvladnejším zamestnaniam žien v domácnosti. Časom sa niektoré rodiny na túto prácu špecializovali a podnikli vznik tkáčskeho remesla, tzv. remeselného tkáčstva. Ešte po prvej svetovej vojne prinášali ženy z Čadce, Kysúc, z Nedožier a iných obcí nitrianskej oblasti tkané plátno do Rajca. Posledným remeselným tkáčom v Rajci bol František Palman.

Súkenníci spracúvali ovčiu vlnu na hrubé sedliacke súkna, ktoré valchári potom na vodných vlnách splšťovali a upravovali. Špeciálny cech svetlosúkenníkov spracúval len

DOKONČENIE Z 12. STRANY

bielu vlnu. Výrobky aj farbili a nad kvalitou výroby bdel „cechový inšpektor“.

Valcháři tvorili samostatný cech, zaoberali sa úpravou súkna, ktoré v „stúpach na riečnom toku“ upravovali a spisovali. Za používanie vód rieky platili panstvu poplatky. Posledná valcha v Rajci na Rajčianke „spadla“ už ako opustená začiatkom 50. rokov 20. storočia.

Koberčiarri v listinách označovaní ako „cafracari“, vyrábali koberce a pokrovce určené na pokrývanie dlážky, stien a podobne. Výrobky vyrábali v štyroch kvalitných triedach“ v prvej alebo extra triede pre panstvo a vznešených zákazníkov a v troch obyčajných triedach. Títo remeselníci sa zaoberali aj výrobou pásov a pozamentov, t.j. rozličných šnúr a ozdôb uniformovaných odevov.

Klobučníci spracúvali ovčiu a zajačiu vlnu na klobúky, ktoré sami formovali a upravovali. Vyrábali celý rad ľudových regionálnych typov klobúkov (frivaldský, čičmianský, fačkovský, zázrivský, rajecký atp.), okrem toho aj mestské typy. Posledným rajeckým klobučníkom bol Jozef Jančovič, ktorý ovládal aj výrobu moderných klobúkov bežných typov.

V Rajci bolo rozšírené aj mangľovanie domáceho plátna a jeho farbenie na modrotlač podľa pretlačených miestnych obľúbených regionálnych vzorov.

Výroba klobúkov

Výroba klobúkov v Rajci patrila medzi špecializované druhy textilnej výroby. Klobučníci, ľudovým názvom označovaní aj termínom „klobučiarri“, alebo „širáčnici“ vyrábali plstené klobúky a čapice z ovčej vlny, a to nielen pre vlastné mesto Rajec, ale aj širšie okolie a vzdialenejšie regióny. Ako surovinu používali ovčiu vlnu najčastejšie z plemena „birka“, na výrobu klobúkov pre mestských spotrebiteľov používali vlnu z plemena „merinieki“. Vyrábali 4-5 druhov regionálnych klobúkov. Z nich tzv. frivaldský typ sa vyznačoval širokou dohora vyhrnutou strechou, zdobenou čiernou haraskou (stuhou). Čičmianský typ sa vyznačoval tzv. „gavalír formou“. Bol podlhovastý a pripomínal „tvrďásek“ francúzskej buržoázie, zdobila ho modrá haraska s červenou kystkou. Oravský typ klobúka, tzv. zázrivský, bol podobný terchovskému, tzv. „janošíkovskému“, ale nemal lemovku. Rajecký typ bol osobitný a zaujímal stredné miesto medzi fačkovským a frivaldským. Procedúra výroby klobúkov bola veľmi náročná a rajecké klobučníctvo malo dobrý zvuk a odbyt. Klobučníci svoje výrobky predávali vo vlastných predajných stánkoch po jarmokoch.

Rajeckí kožkáři

Starí obyvatelia Rajca sa od nepamäti venovali ako hlavnému remeslu výrobe a spracovaniu koží.

Pôvodne to zabezpečovali všetko iba členovia tzv. ševcovského cechu, to znamená, že kože nielen vyrábali, ale ich aj spracúvali na remeselnícku výrobu. Špecializáciou remesla sa však postupom času vytvorili špeciálne remesla a „ševci“ sa rozdelili na celý rad kožiarskych remesiel. Tak vznikli a vyčlenili sa ako samostatné cechy remeslá zaoberajúce sa „výrobou koží a kožušín“: garbiari, ircháři a kožušníci, a remeslá zaoberajúce sa spracovaním koží na remeselnícku výrobu: ševci, čižmári, mešečkári, sedláři a remenári.

**PAVOL KOSPER
JEDEN Z POSLEDNÝCH TKÁČOV**

Cech rajeckých ševcov je najstarším rajeckým cechom, spomína sa už v roku 1478. Ševci pôvodne vyrábali hrubú sedliacku obuv, tzv. „strewicze sprosste“ a zaoberali sa pôvodne aj výrobou koží. Čižmári vyrábali čižmy, mužské, ženské, detské, t.j. obuv s vysokými sárami, ale tzv. „zhrnovačky“ z kordovanej kože. Ševci „nemeckí“, na rozdiel od ševcov „uhorských“, vyrábali tzv. ľahkú obuv podľa panského vkusu najmä pre ženy mešťanov a pánov. Preto ich nazývali aj „črievičkármi“.

Výroba červenej a žltej rajčoviny

Najvýznamnejším výrobkom rajeckých remeselníkov bola široko-d'aleko preslávená rajecká červená a žltá koža nazývaná aj menom červená alebo žltá „rajčovina“. Používal sa na výrobu jemných dámskych (ženských) a husárskych reprezentačných čižiem, ktoré sa stali európskou módou. V 16. a 17. storočí bol „červený a žltý rajecký remeň“ najhľadanejším výrobkom v celej Európe. Výroba „červenej rajčoviny“ sa držala v najväčšej tajnosti a každý tovar, ktorý sa mal dozvedieť toto tajomstvo musel v kostole pred oltárom zložiť prísahu, že do smrti zostane rajeckým obyvateľom.

Rajčania už v 15. storočí poznali tajomstvo farbenia koží pomocou prírodných farieb. Pomocou huby chôšošovej farbili kožušiny na „medovo“, a pomocou divoko rastúcej byliny, lobody, farbili jemné irchové kože na červeno, pomocou jahody lesnej na žltá. Tieto tajomstvá však udržiavali v najprísnejšej tajnosti, a to aj vo vlastných rodinách. Nositeľom tajomstva býval otec rodiny, ktorý ho iba pred smrťou oznamoval svojmu nástupcovi v remesle.

V 17. storočí francúzsky minister obchodu Jean Baptiste Colbert vyslal do Uhorska zvedov (špiónov), aby vypátrali tajomstvo výroby rajeckej červenej kože, „pretože v Uhorsku každá dedinská dievka nosí v nedelu krajsiu obuv ako francúzska dáma“.

Už v 16. až 18. storočí vyvážali Rajčania svoj chýrný výrobok, červenú rajčovinu, na vzdialené trhy, do Prešporka, Budína a dokonca aj do Subotice (v Juhoslávii), kam ich chodili kupovať tureckí nákupcovia a priekupníci.

Potravinárske remeslá

V Rajci jestvoval celý rad remeselníkov zaoberajúcich sa remeselnou výrobou potravinárskych produktov. Boli to mlynári, pekári, medovníkári, mäsiari a nechýbalo ani varenie piva. Všetci tvorili cechy alebo boli členmi niektorej cechovej organizácie ako jej pridružení členovia.

Na počet obyvateľov Rajca prekvapuje veľmi početný cech mäsiarov dosahujúci až 66 členov. Niektorí z nich okrem výseku mäsa a prípravy údenín sa zaoberali kupčením s dobytkom. So stádami oviec, dobytka, alebo ošípaných putovali na Moravu a do Sliezska, kde ich na trhoch odpredávali.

Roku 1774 bolo v Rajci činných 7 miestnych mlynárov. Ich mlyny stávali na Rajčianke. Mleli obilie pre celé okolie, prebytky múky predávali pekárom, ktorí z nich piekli chlieb a tento predávali.

V tom istom roku 1774 sa spomína aj prvý rajecký medovníkár, istý Andrej Kalužay. Vyrábala medovníkové pečivo a predával ho na púťach a jarmokoch po celom vidieku. Posledným rajeckým medovníkárom bol Rudolf Pribiš z Partizánskej Ľupče, ktorý remeslo zanechal až po druhej svetovej vojne.

V Rajci bolo rozšírené aj cechové varenie piva, ktoré pôvodne patrilo k starodávnym slobodám mešťanov. Právo variť pivo mali však len majitelia najmenej „štvrt' práta“ poľnohospodárskej pôdy, ktorí zároveň pestovali aj chmeľ. (jeden prút pôdy činil 5 uhorských jutár, jedno uhorské jutro činilo 4.315,9 m²). Výrobu piva usmerňoval a riadil cech pivovarníkov. Mesto roku 1811 budovu pivovaru so značným nákladom opravilo, neskôr však ešte v 19. storočí (cechová aj mestská) výroba piva zanikla. V súčasnosti sa v budove nachádza mestské múzeum s dvoma expozíciami – národopis-

**KRČMA V MESTSKOM PIVOVARĚ
(DNES MESTSKÉ MÚZEUM)**

nou venovanou rajeckej histórii a remeslám a prírodovednou, ktorá zachytáva prírodné pomery Rajeckej kotliny.

Naše mesto i jeho okolie poskytujú vynikajúce príležitosti pre rekreáciu a šport, o čom svedčí aj termálne kúpalisko Veronika, športový futbalový štadión, rázovitá dedinka Čičmany, pútnické miesto Rajecká Lesná, kde sa nachádza aj unikátny pohyblivý drevený Slovenský betlehem, neďaleké kúpele v Rajeckých Tepliciach, rajecký golfový areál, Slnečné skaly a ďalšie príležitosti pre turistiku a oddych v nádhernej krajine.

Zdroj: depozit Mestského múzeu Rajec
Spracovala: Z. Ščasná, odd. kultúry MsÚ Rajec
3x snímka: depozit MM a archív MsÚ Rajec

NEZISKOVÁ ORGANIZÁCIA ÁNO PRE ŽIVOT POMÁHA UŽ 20 ROKOV

V roku 1997 sa stretli priatelia z piatich rodín – nadšenci, ktorým neboli ľahostajné osudy iných ľudí. Chceli pomôcť ženám, ktoré sa v určitej životnej fáze nachádzali v krízovej situácii. Ich nadšenie pomáhať, vyústilo do vzniku samostatnej neziskovej organizácie Áno pre život. Organizáciu zakladali s úmyslom „ženám pomáhať a ženy zamestnávať“, pretože to bol ďalší problém, ktorý vnímali – nerovnaké príležitosti, najmä pre ženy s rodičovskými povinnosťami. Nezisková organizácia Áno pre život si tento rok pripomína 20. výročie svojho založenia.

V súčasnosti medzi hlavné oblasti činnosti organizácie patrí poskytovanie ubytovania v zariadení núdzového bývania a v útulku a odborné poradenstvo osamelým tehotným ženám v núdzi a matkám s deťmi, ktoré sú obeťami domáceho násillia alebo sa ocitli bez prístrešia. V zariadení našlo pomoc už viac ako 830 matiek s deťmi. Mnohé z detí by bez podanej pomocnej ruky ich matke boli v čase krízy umiestnené do ústavnej starostlivosti.

„Pre verejnosť sme otvorili Komunitné centrum, v ktorom sa realizujú programy pre rodiny ohrozené sociálnym vylúčením z celého regiónu. Ďalšími cieľovými skupinami sa stali zdravotne znevýhodnení, osamelí rodičia so školopovinnými deťmi, ženy po viacročnej materskej dovolenke, ženy diskriminované na trhu práce z dôvodu veku. Pre týchto ľudí sme v organizácii jednak vytvorili Poradenské centrá, ale tiež pracovné miesta „šité na mieru“ s ohľadom na ich rodičovské povinnosti a ich znevýhodnenie využívajúc nástroje politiky zamestnanosti (chránené pracoviská), taktiež sme naštartovali sociálnu firmu. Týmto sme nielen rozšírili portfólio cieľovej skupiny, tiež sme uzatvorili komplexnú pomoc osobám ohrozeným sociálnym vylúčením. Ide o inovatívny projekt v prístupe riešenia integrácie týchto sociálne znevýhodnených skupín do spoločnosti,“ povedala Zuzana Dobešová z neziskovej organizácie Áno pre život.

Organizácia poskytuje aj telefonické poradenstvo prostredníctvom LINKY POMOCI 0800 12 00 24, na ktorú sa je možné dovolať bezplatne a nonstop zo všetkých síetí z celého územia SR. Pri príležitosti Svetového dňa prevencie týrania a zneužívania detí a Medzinárodného dňa boja proti násilliu páchanému na ženách organizuje Áno pre život infokampaň s názvom „Domáce násillie ubližuje všetkým“. Cieľom je informovanie širokej verejnosti o príčinách a dôsledkoch násillia páchaného na deťoch, ženách a v rodinách, taktiež o formách pomoci obeťam.

V organizácii je zrejmý sústavný rozvoj – v roku 2017 začali poskytovať terénne sociálne služby priamo v rodinách Rajeckého regiónu. Cieľom je predchádzať zlyhaniu rodín a adresnou pomocou udržať rodiny pohromade. V súčasnosti pripravujú projekt zriadenia Domova na polceste pre matky s deťmi.

Z. Dobešová, Áno pre život, n.o.
1x snímka: autor

TEÓRIA ČÍSEL

V novej rubrike s názvom Teória čísel si budeme rozprávať o aritmetike. Spoločne budeme hľadať a nachádzať rôzne súvislosti a zákonitosti platiace medzi číslami. V školách sa tieto poznatky nevyučujú, a preto môže táto rubrika pomôcť študentom, ktorí sa chcú stať dobrými programátormi (rozvoj abstraktného myslenia – kombinácie čísel) alebo učiteľom matematiky na základných a stredných školách, ktorí by mali záujem upútať svojich žiakov a tým podporiť rôznorodosť myslenia svojich poslucháčov.

Články budú písané populárne a náučne tak, aby každý človek, ktorý bude nad popisným rozmýšľať, vedel pochopiť jednoduchosť a postup jednotlivých výpočtov.

Čo sa skrýva za názvom aritmetika?

Aritmetika sa zaoberá základnými matematickými operáciami, ako je sčítanie, odčítanie, násobenie a delenie. Tieto operácie určujú súvislosti medzi jednotlivými prirodzenými číslami. Aby sme však pokračovali postupne, musíme si najprv ozrejmiť, čo vieme z radu prirodzených čísel vypočítať.

Rad prirodzených čísel je postupnosťou celých kladných čísel idúcich od jednotky do nekonečna.

Ukážka radu prirodzených čísel: 1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 14; 15; 16... atď.

Vidíme, že sa v tomto rade striedajú nepárne a párne čísla.

Postupnosť párných čísel dostaneme vynásobením každého člena radu prirodzených čísel dvoma.

Ukážka:

1 x 2; 2 x 2; 3 x 2; 4 x 2; 5 x 2; 6 x 2... atď. Inak zapísané: 2; 4; 6; 8; 10; 12... atď.

Rad prirodzených čísel začína nepárnym číslom jedna. Preto si povieme najprv o rade nepárných čísel. Z radu nepárných čísel si dokážeme vypočítať druhé mocniny radu prirodzených čísel.

Ukážka:

1 =	1 =	1 ²
3 = 1 + 3 =	4 =	2 ²
5 = 4 + 5 =	9 =	3 ²
7 = 9 + 7 =	16 =	4 ²
9 = 16 + 9 =	25 =	5 ²
11 = 25 + 11 =	36 =	6 ²
13 = 36 + 13 =	49 =	7 ²
15 = 49 + 15 =	64 =	8 ²
17 = 64 + 17 =	81 =	9 ²
19 = 81 + 19 =	100 =	10 ² ; atď.

Ako vidíte, výsledok predošlého súčtu je vždy sčítavaný s nasledujúcim nepárnym číslom z radu nepárných čísel.

Druhé mocniny sa tiež podľa starých gréckych matematikov nazývajú figurálnymi štvorcovými číslami.

Ak vás z ukážky výpočtu výsledkov druhých mocnín niečo zaujalo, alebo ste v nej uvideli nejakú ďalšiu súvislosť, môžete sa so svojim postrehom podeliť na e-maile: miroslav.zidek@gmail.com

Miroslav Židek

MESTO RAJEC

ĎAKUJE

Včelárskej organizácii v Rajci za výstavu 80. výročia včelárstva

VÁS POZÝVA NA VÝSTAVU

MAŽORETKY KORDOVÁNKY

7.8. - 3.9.2018 Výstavná sieň Radnice v Rajci

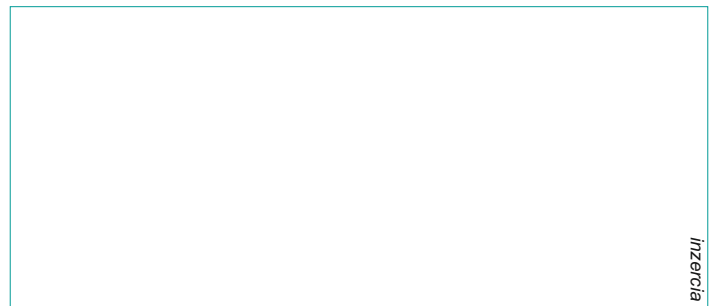
inzercia

 Mesto Rajec
vás pozýva na autorskú výstavu

František Kubina
OLEJOMAĽBY

nositeľ svetovej ceny Salvadora Dalího a niekoľkých významných zahraničných cien za maliarstvo

Výstavná sieň Radnice v Rajci
10.7. - 6.8.2018

inzercia

Počas podujatia budú zhotovované obrazové záznamy.
Svojou účasťou na podujatí súhlasíte s ich použitím pre verejné šírenie na propagáciu.

MESTO RAJEC
VÁS POZÝVA NA KONCERT

NEDEĽA **22.7.**
18.00 hod.
Námestie
SNP

SENZAČNÉ
RAJECKÉ KULTÚRNE
LETO 2018

MESTO RAJEC
OOCR RAJECKÁ DOLINA
MARATÓN KLUB RAJEC
vás pozývajú na

veľký RAJECKÝ deň

11.8. 2018
sobota
NÁMESTIE
SNP

- 8.00 hod. mažoretky **KORDOVÁNKY**
9.00 hod. **ŠTART** Rajeckého maratónu
10.00 hod. **MAROŠ BANGO**
12.30 hod. folklórny súbor **BYSTRINA**
14.00 hod. **VYHLÁSENIE VÝSLEDKOV**
TOMBOLA
16.00 hod. **TRAKY**
18.00 hod. **SMOLA A HRUŠKY**
20.00 hod. **HORKÝŽE SLÍŽE**
22.00 hod. začína párty
LA MUSICA / LE MIX DE P.M.C.
LIVE TRAMBUŠ & DJ P.M.C.

RAJECKÝ JARMOK RAJECKÝ MARATÓN

DESIGN
FELICE

Počas podujatia budú zhotovované obrazové záznamy. Svojou účasťou na podujatí súhlasíte s ich použitím pre verejné šírenie na propagáciu.